

„Stajerc“ izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krome, za pol in četrt leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin, za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računajo naročnina z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne števe se prodajajo po 6 v.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje števe 3.



Slava Tebi, ki si nas kmete ljubil!

Kmečki stan, srečen stan!

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za 6 krat razdeljeno peti vrstici 1 krat 15 h, 2 krat 25 h, 3 in večkrat 35 h.

Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 16.

V Ptuj v nedeljo dne 21. aprila 1912.

XIII. letnik.

Koroški volilci v okraju Beljak (Villach) pozor!

Zopet vas kličejo resni časi na volišče, treba je, da izpolnite svojo državljansko dolžnost in svojo pravico kot davkoplačevalci. Dne 23. aprila boste na volišču odločili, kdo naj odslej vaše interese v državnem zboru zastopa, brani ter pospešuje. Treba vam je izvoliti poslanca, ki je vaše krvi in vašega mišljenja, katerega srce bije kakor vaše.

Volilci! V tem volilnem okraju prideta le dva resna kandidata v poštev: socialni demokrat Gröger in pa sin koroških kmetijskih starišev dr. Hans Angerer. Eden od teh dveh bode izvoljen.

Zakaj se gré? Beljaški volilni okraj je večinoma kmetijski. Izvoljeni poslanec se bode moral torej v prvi vrsti brigati za kmetijske zadeve, sploh pa za zadeve srednjih stanov (malih kmetov, obrtnikov itd.). Tega po našem mnenju socialni demokrat ne sme in tudi ne more. Voditelji socialne demokracije so stokrat ustmeno in pismeno izjavili, da mora mali obrtnik in rokodellec izginiti. Izjavili so, da mora kmet zadnje gnojišče izgubiti. Vseled judovskega vpliva hočejo socialni demokratje, da biva na svetu edino veliki kapitalizem in pa proletarijat. Vsi srednji stanovi pa naj izginejo. Temu nasprotno pa pravimo mi: Vsaka država mora poginiti, ako nima pravega in zdravega kmetijstva ter obrtništva. Naš kmet mora se obdržati na svoji grudi, on mora gospodariti na svoji zemlji, — naš obrtnik pa mora vsjavljati in preprečiti neizmerno požrešnost velikega kapitala. Kdor hoče kmeta in obrtnika uničiti, ta ni naš prijatelj! Zaradi tega pa tudi volilci v beljaškem okraju ne morejo socialnega demokrata voliti. Fablični delavci si naj izvolijo svoje socialistične poslance, — kmetje in obrtniki pa tega ne morejo storiti! Socialistični program je v velikanskem nasprotju s kmetijskimi potrebami. Ali zamore kmet 8 urni delavnik vpeljati? Ali naj kmet svojega hlapca le 8 ur delati pusti? Živino je treba krmiti, ne pa tako, kakor mrtvo mašino. In zemljica ne pozna nikakoršnjih „programov“, temveč le lopato in motiko. Kmet hira v revščini, fablični delavec pa se mu smeji, dokler zamore še svojo delavsko moč kapitalistu prodajati. Ali končno pošlje fabrika svoje izmorgane delavce zopet nazaj, — kmet jih mora pohabljeni in revne s svojimi davki izdržati.

Mi priporočamo torej slovenskim volilecem, naj zapišejo dne 23. aprila na svojo glasovnico ime:

Dr. Hans Angerer.

On je že v deželnem zboru dokazal, da mu gre ljubezen do kmetkega stanu čez vse. Dr. Hans Angerer je v deželnem zboru vedno podpiral kmetke ter obrtniške interese. Vse laži, ki jih trosijo nasprotniki, je lahko zavreči. Tako n. pr. hujskarija, da je dr. Angerer slabi kristijan. Pribijemo i na tem mestu, da je dr. Angerer človek, ki veruje na Kristuza, — soci-

alno-demokratski kandidat pa ne veruje ni česar, on se ne briga za nobeno cerkev, on je glasom uradnih poročil „konfessionslos“, to se pravi: on ne pripada nobeni veri! Takih stvari bi še lahko mnogo omenili, ako bi bilo to treba.

Volilci! Socialni demokratje delujejo za svojega kandidata z vsemi kriplji. A ta kandidat mora biti v svojem srcu proti kmetu in obrtniku. Ne rečemo to iz političnih vzrokov, kajti vsa politika ni piškavga oreha vredna. Nam se gré le za stvarne razloge. Zastopnik fabličnih delavcev ne more biti zastopnik kmetov in obrtnikov.

Gröger je socialni demokrat, — edino zaradi tega se ga kmetje ne morejo veseliti. Kajti kmet visi na svoji grudi. Volilci! Gotovi kranjski hujskaci agitirajo zdaj za brezverca in protikmetkega kandidata. Slovenski kmetje na Koroškem pa bodejo zapisali na glasovnico ime:

Dr. Hans Angerer.

(Naprej v rubriki „Iz Koroške“ na strani 4.)

MOJA STARA

izkušnja me uči, da rabim za negovanje moje kože le Steckenpferd-lilijino-mlečno milo od tvrde Bergmann & Co. Tetschen a/E. Kos za 80 h se dobi povsod 229

Politični pregled.

Skupni proračun za 1912 je bil te dni objavljen in prinaša sledeče zanimive številke: Skupne potrebsčine znašajo 470.923.322 kron, to je za skoraj 22½ milijonov več kakor lansko leto. Colninski preostanek prinaša skoraj 183½ milijonov kron. V zmislu kvote bosta morali torej avstrijska in ogrska državna polovica okroglo 287½ milijonov kron preskrbeti, to je zopet za 10½ milijonov več kakor lansko leto. Od te velikanske svote bode plačala Avstrija 182.8 milijonov, Ogrska pa 104.6 milijonov kron. Poleg tega pride še za bosanske komande in vojske na Avstrijo 12.7 milijonov, na Ogrsko pa 4.6 milijonov kron izdatkov. Potrebsčine ministerstva za zunanje zadeve so se povišale za 673.787 kron. Potrebsčine za armado so postale za 18.136.000 kron višje; poleg tega je še 5.2 milijonov posebnih potrebsčin. Potrebsčine za vojno mornarico so se povišale za več kot 3½ milijonov kron. Skupne potrebsčine za armado in mornarico znašajo 449.423.881 kron, to je torej za čez 21½ milijonov kron več nego v preteklem letu. O proračunu bomo ob priliki še natančneje govorili.

Iz cesarske družine. Nadvojvodinja Elizabeta Frančiška, hčerka nadvojvode Franca Salvatorja, je po cesarjevem dovoljenju zaročila z grofom Waldburgom.

Panslavizem. Dne 7. t. m. obdržala je češka državno-pravna stranka zborovanje. Izrazilo se je javno željo, da bode narodna vojna Čehov in Srbo-Hrvatov dovela do uresničenja samostojnega češkega kraljevstva na severu in popolno neodvisne Hrvatske na jugu monarhije. Pobožne želje!

25 letnico kot generalni adjutant našega cesarja praznoval je te dni grof Paar. Dobil je izredno veliko prisrčnih čestitk.

Izgnan iz Avstrije je bil najemnik laškega teatra v Pulju. V njegovem teatru so namreč laški iredentisti protiaustrijske izgrede delali.

Preiskava proti oficirjem. Zaradi iredentovskih izgredev v puljskem gledišču se je pričela tudi preiskava proti raznim oficirjem, ki vkljub izgredu teatra niso zapustili.

Največje kanone za vojne parnike ima zdaj Nemčija. Ravnikar jih pri Kruppi izdelujejo. Kanoni so 343 in 38 centimeterski. Cev je 20 metrov dolga. Nabasa se tak kanon s 315 kilogrami smodnika, krogla tehta 750 kil. Strelja se lahko 32 kilometrov daleč. V bližini prebije izstreljena krogla 13 metra debelo pammersko ploščo. Res, človeški duh je neumoren v izumevanju novega morilnega orodja.

Henri Brisson †. V Parizu je umrl predsednik državne zbornice francoske Henri Brisson.

Zarota. Mehikanska vlada je baje odkrila veliko zaroto. Zarotniki so hoteli mehikanskega prezidenta umoriti in razna javna poslopja razstreliti. 25 zarotnikov se je zaprlo.

Grozovita nesreča na morju.

Okroglo 1500 oseb utonilo.

Mnogo nesreč se je že na morju zgodilo, a tako velike še ne, kakor zdaj. Potopila se je namreč največja barkasveta, „Titanic“ angleške družbe „White Star Line“, z njo pa nezmerni zakladiter okroglo 1500 oseb.

Parnik „Titanic.“

Največji parnik sveta „Titanic“ je bil ponos Anglije. Zavzemal je 45.000 ton; prostora je imel za 5000 potnikov in 900 mornarjev. Opremljena je bila ta palača na vodi z vsem luksusom. Imel je lastno gledališče, restavracijo, kavarno, športno igrišče, 350 kajut I. razreda, 350 II. in 700 III. razreda, pa še prostora za nadaljnih 3000 potnikov. Ta krasni parnik napravil je ravno svojo prvo vožnjo in zdaj ni ničesar več od te krasote ostalo, vse počiva na dnu atlantskega morja.

Kako se je nesreča zgodila?

Parnik „Titanic“ je v atlantskem morju na visočini Race zadel v veliki ledenik (ledena gora), ki plavajo zdaj po morju. Sinek je bil tako močan, da je bil sprednji del parnika zdrobljen kakor jajčja lupina. Speči potniki so planili na krov. Pričelo se je takoj brezzično brzojavljati na pomoč in razni parniki so tudi prihajali. A prišli so večinoma prepozno. Edino parnik „Charpatia“ je rešil okroglo 700 oseb. Vzrok nesreče je reklama. Družba „White Star Line“ je dala namreč kapitanu ukaz, da naj prekosi vse doslej dosežene hitrosti. In mož je tako hitro vozil, da je moral v ledenik trčiti. In tako se je potopil parnik, ki je bil 265 metrov dolg in 28 metrov širok.

Koliko oseb je utonilo?

Natančnega poročila se v tem oziru še nima. Na eni strani se poroča, da je **utonilo okroglo 2000 oseb**, medtem ko so okroglo 700 oseb, večinoma Amerikanci in Angleži, med njimi mnogo visoke gospode. Mogoče je pa tudi, da se je nahajalo na krovu nekaj hrvatskih izseljencev.

Prizadeta gmotna škoda.

Potopilo se je seveda tudi velikansko premoženje. V par urah je morje najmanje vrednosti za 500 milijonov kron požrla. Številke kažejo sledečo sliko: Troški zgradbe parnika 64 milj. kron, biseri in dijamanti ter denarji potnikov 120 milj., potno blago 250 milj., blago v prostorih za skladišča 100 milj., poštne pošiljke 5 milj., skupno torej 539 milijonov kron. K temu pride še okroglo 58 milijonov zavarovalnine potnikov.

O grozovitosti tej nesreči prinesli bomo še podrobnejša poročila.

Dopisi.

Polenšak. Vera peša; zakaj? V zadnji številki smo poročali, kake pridige ima naše Podplatnik, da drugo ni slišati, kakor „kurve“ in „kurveži“. Tedaj je prinesel list „Slov. gospodar“ članek, v katerem pravi: Mi pošteni farani, ki smo bili pri tej pridigi navzoči, trdimo, da je to popolnoma prav! ... Dragi „Štajerc“, kaj praviš Ti k temu? Vprašamo tudi mi g. Podplatnika, kdo so tisti pošteni farani, ki se jim to tako dopade v cerkvi govoriti besede, kakor „kurve“ in „kurveži“, kateri pravijo, da je to prav? No, no, toti pa že morajo biti ta pravi! Jaz mislim, da so toti „pošteni farani“ oni župnik sami! Ako se Vam klorikalcem tedaj ta pridiga tako dopade, potem se lahko zberete vsa sili in Vam gosp. Podplatnik napravijo tako pridigo, da bo nekaj. A take sestanke morate imeti v Ptuju pri „kikerikiju“, ne pa v cerkvi. Stalo je tudi v „Slov. Gospodarju“, da ta pridiga ni bila po volji samo „štajercijanskim bratcem“. Mi „Štajercijanski bratci“ pravimo, da besede „kurve“ in „kurveži“ ne slišijo v cerkev, niti ne v gostilno, kakor se tega mi sramujemo v gostilni govoriti. „Štajercijanski bratci.“

Hoče. Ljubi „Štajerc“! Ne misli si, da samo doma za pečjo sedim; pravijo, kdor doma za pečjo sedi, ta nič vreden ni. Jaz pa, ljubi „Štajerc“ tega ne maram. Če mi čas dopušča, grem na sprehod, pa brez Tebe ne. Vzel sem Te tudi v nedeljo seboj, ker brez Tebe mi je predolg čas. Tako sem se sprehajal po lepi beli cesti od Framu pa do Hoč. Poslušaj me, ljubi moj „Štajerc“, kaj se mi je prigodilo! Ko pridem blizu Hoč, zagledal sem „čuke“. O ti 300 raztrganih rešet, ko bi Ti to videl, ljubi „Štajerc“, bi pač od smeha počil. To ti je bilo kakih 10—12 „čukov“, pa nobeden nič perja, le g. Baznika je eden spremljal, ki je imel par brkic pod nosom; ta bo gotovo „feldweil“ teh

„oberčukov.“ Veš, to so še drobni ptički, ti čuki, niso vsi skup za enega pravega moža; prav lahko bi te paglavce povil kaplan Baznik v svoj frak. Ljubi „Štajerc“, kar Bog hoče, tako pa mora bit. Tako se je tudi meni zgodilo. Nekaj uric sem se mudil v Hočah, potem pa sem jo zopet navihal nazaj proti Slivnici. Pa glej spet čudo. Iz Lesjakove gostilne pripodili so se ti drobni „čuki“ in sfrčali naravnost v kegljišče; takoj za njimi izstopi „čukolovec“ kaplan Baznik, in glej čudo, na en Baznikov žvižgoc so zopet prifrčali nazaj k njemu. Ljubi „Štajerc“! Opazoval sem še potem te gole „čuke“ in „čukolovca“ Baznika, ki so jih lahkih pet odkurili proti Hočam. Jaz pa sem si pridobil nekaj prijateljev in zapeli smo si proti Framu eno prav veselo:

Smo luštni, veseli,
Veselga srca;
Smo z luštniga kraja,
Z Ješence doma.

Iz Ješence. Ljubi „Štajerc“! Zadnjič si nam nekaj prinesel o našem vrlm županu, pa kakor te prosimo, daj nam zopet prostora; naj izve svet, kako se pri naši občini gospodarji. Veš, ljubi „Štajerc“, to je smola za našega starega župana Mihla. Čeprav so naš „očka Mihal“ slovensko-katoliško misleči mož, postanejo tudi večkrat „nemški“ klerikalec. Tako so tudi dovolili svoji lepi hčerki Miciki, da kar ona žih izpolni živinski potni list v nemščini in kar sama podpiše njih ime. Seveda, kakor znano, niso „očka Mihal“ nič „sfriftili“ in zato moramo imeti ubogi Ješenčani žensko na županskem stolcu namesto župana. Dragi bralci „Štajerca“! Eden tak fino napisan živinski potni list smo oddali okrajnemu glavarstvu v Mariboru, na katerem se čita tako-le: „eine Stik Stuhte Lichtbraune mit Stern hinten, links fessel weis nach Petau.“ Kaj rečete, dragi bralci „Štajerca“, ali ni županova Micika dobro napisala? Radovedni smo, kaj poreče k temu okrajno glavarstvo! Kaj ne, očka „Mihal“, to je pač prešmentana smola. Vprašamo Vas, g. župan, zakaj pa niste pokazali na dan 13. tistega dovoljenja od okrajnega glavarstva, da sme Vaš mladoleten sinček streljati, ker je sam povedal, da še ima 2 leti pravico streljati! Zakaj niste pokazali to dovoljenje orožniku, ko Vam je odvzel možnar? Kaj ne, „očka Mihal“, sinček Vam je na čast izvolitve streljal, pač pa bodete sedaj videli, kako bode Vam okrajno glavarstvo streljalo. Ne mislite si, „očka Mihal“, da ste Vi najbolj pameten človek v občini in da ste Bog ve kaj! Tudi to Vam povemo, da ne smete misliti, da sme Vaš mladoletni sinček delati, kar bi se mu poljubilo; postava naj bo za vse ednaka! Zapomnite si dobro, očka župan, tale nemški izrek, ki pravi: „Der Krug geht so lange zum Brunnen, bis er bricht!“ Za zdaj dovolj, ljubi „Štajerc“! Prosimo te prihodnjič za ostrejšo krtačo. Vam pa na zdravje, naš novo izvoljeni rihtarček.

Več naprednih „Štajercijancev.“

Ješence. Ljubi naš „Štajerc“! Ali si že slišal, kako Te je nek dopisun v „Slov. Slepjarju“ osramotil? Pa ne boj se, dragi „Štajerc“, kar „Slepjar“ poroča, je pač od začetka pa do konca laž. Res je, kar si pisal „Štajerc“ in tudi res je, da je dopisnik na Ješenci. Tudi to je res, da nekateri Ješenčani prav dobro poznajo Baznika, kaplana v Hočah. Ljubi „Štajerc“! Pač pa, kaj je zadnji „Slepjar“ poročal iz Ješenc, ni bilo na Ješenci spisano; pač pa stanuje tista budica v Framu. Mi ga prav dobro poznamo. Svetujemo tebi, črnosukni dopisun, da pustiš nas in našega „Štajerca“ v miru, ker vemo, da je tvoja suknja polna prahu in pripetilo bi se, da bi ti jo tako očistili, da bi bil bolj čist, kakor da bi te gg. frančiškanarji izpovedali. Torej le ostani tam, kjer si, ker mi te itak dobro poznamo, in ne bilo bi dobro z nami v dotiko priti, ker potem bi odprli škafčico, v kateri se hranjujejo nelepe reči. To smo hoteli temu črnosuknežu in „Slov. Slepjarju“ odgovoriti. Ti pa, ljubi „Štajerc“, zdrav in krepak stopaj tvoj pot naprej!

Te pozdravlja tvoj prijatelj

Kajtebmar.

Razvanje. Dragi Bohovljani! Kaj ste storili pri vaših občinskih volitvah? Ne veste prav, kaj se je zgodilo, razven da so napredno misleči možaki pri volitvi zmagali; ali kaj se je našemu Bazniku zgodilo, tega ne veste, ker zdaj ga

ne vidite v svoji dolgi črni suknji po ki ga špincirali. Ker se ni Bohovsko občinski svetništvo v slovensko-klerikalno krilo zvaljavljalo, tudi njemu vse veselje odbilo, postal je K. vidi od žalosti gluh in mutast. Če se sneli? I tem gospodom in ga pozdraviš „dober dan“, ne odgovori; ako mu reče drugi pot zabav „hvaljen bodi Jezus Kristus“, zopet molči reba. Kristov namestnik to! Evo slučaj! Šel je, k kaplan Baznik na dan 12. t. m. na Ples m. sv. Lenartu mašo brati. Srečal ga je en ga pri kateri ima vsak dan z g. administratom orstvo vati in če on tega gospoda, ker je tudi nadalj pozdravi, se ta dvakrat zahvali; ali Bazniemu mu ni za pozdrav zahvalil. Koj za tem gov. n. dom gre en fant, kateri je že Baznika nasled in ta ga prav lepo pozdravi „hvaljen bodi Jezus Kristus“; tudi temu fantu se Baznik a. K. pozdrav ni zahvalil. Kaj porečeš, ljubi B. ali je ta g. Baznik postal gluh in musta? Če voljo Bohovskih volitev? ali se v šolski t. kjer si je precej dolgo hlače trgal in toliko učil, da se ima za pozdrav zahvaliti? To hlapec, ki je pri kratki pameti, ve, kaj storiti. Tako, g. Baznik! Pobjeljajte se, vero, in v Razvanski šoli nemški verouk, stite politiko in zahvaljujte pozdrave, ker gače vas ne bomo farani več pozorjavljali.

En potovalec s Pohorja v Len.

Sv. Rupert slov. gor. Žalostno so nam zvonovi; umrl nam je naš zelo spoštovan činski predstojnik v Črmlenškaku Johan Dobil je dober gospodar in občno spoštovan naš občini, trden značaj kakor skala. S zmirom na naši napredni strani. Zemlja bode vrlemu možu lahka!

Iz Oseka pri Sv. Trojici. Gospod ura kakor smo čitali zadnjič v cenjenem listu, da so nekateri tukajšnji posestniki valji kovač, da bi si sprosili od Roškarja vilo za glavo; ker pa se njegova žena boji, bi prišel bogve kam vsled prepozne dop. zdravila, ga je začela zadnjič sama z maziliti. Verjonoški „nadžupan“, tebi tujemo, pojdi raje kak bi šel v Osek na cijo, našemu Južeku pomagat krav vrač. gmajno ... Prihodnjič kaj več!

Mesto ali dežela?

Važna za stariše in otroke je izvolitev vega poklica. S tem vprašanjem se hočem nes pečati; omenili pa bomo le orfe vrst klica, pri katerih se hitro nekaj plače.

Kot najbolj prijetni in dobičkonosni se smatra v večini slučajev delo v fabriki; se oprime vsako leto na tisoče otrok iz Zlasti so to otroci malih kmetov, ki ne na očetovi posesti plače doseči; hitro iščejo tega delo in zaslužek v fabriki ali sploh v medtem ko srednji in večji kmetijski posej nimajo delavskih moči.

Kakšne dobičke ime v mestu uslužbalec? V prvi vrsti — in to vleče najbolj ima višji zaslužek v gotovem denarju. Ni je delavski čas v industriji in trgovini več krajši ter natanko obmejen. Z zadnjim ž. v fabriki so vse obveznosti napram delod. končane. Kratki delavni čas daje delavcem liko, poiskati si zabave, ki jih nudi m. marsikateri mladi človek se po tej zabar sečno zeli.

Ali zdaj vprašajmo: kakšne škode pr delo v mestu? Mislimo zopet v prvi vs industrijske delavce. Ure dolgo morajo ljudje v fabriki najednostavnejše delo izvrš daleč od svežega zraka in proste nature. njeni fabrični delavec svoje družine večinom dnevu sploh ne vidi, ker stanuje tam za predmestju. In kako stanuje?! Stanovanj n. nih delavcev so večinom grozno žalostna. premnogo zavžitih mestnih zabav oslabi č. de vo truplo in pelje k boleznim ter hiranju nimo tukaj le, kako grozovito se širi med n. nim prebivalstvom jetika ali sušica. Na Nem. n. p. pride na 1000 smrtnih slučajev na je v okraju Köln 119%, Wiesbaden 133%, v Prusiji 59%, v zahodni Prusiji 60% (bolj m. dežela). Od 1000 delujočih ljudi je bilo na Wald škem čez 50 let starih: kmetov 254, t. 194 in industrijskih delavcev 144. Te š